

MARKETING

МАРКЕТИНГ

УДК 339.138

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБ ЖІНОК ТА ДІВЧАТ – ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Тетяна Борисова; Юлія Процишин

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

Резюме. Представлено результати дослідження, проведеного автором у ході проєкту «Жінки-лідери Тернополя – для незахищених осіб, переселених внаслідок війни», котрий ініційовано громадською організацією «ТМЖК «Відродження нації» за фінансової підтримки «Vital Voices Global Partnership».

Виявлено, що більшість ВПО – молоді жінки віком до 44 років, які приїхали переважно із Донецької та Харківської областей 24 лютого 2022 року або пізніше і яким вдалось отримати тимчасове житло у селах Тернопільської області. Переважна більшість ВПО мають потребу в багатьох речах першої необхідності, при цьому майже половина опитаних жінок та дівчат мають особисті потреби чи потреби членів їхньої родини, пов'язаних зі станом здоров'я. Встановлено, що більшість опитаних мають статус ВПО, отриманий після 24.02.2022, і зверталися до місцевих органів соціального захисту з питань отримання соціальної допомоги (за винятком пенсії). Серед опитаних переважали жінки, які мають 1–2 дитини до 18 років, не мають членів родини, що потребують стороннього догляду. Стосовно житлових потреб, то більшість опитаних зупинилась у Тернопільській області, щоб отримати тимчасовий притулок до повернення додому, коли буде безпечно. Це, переважно, безкоштовне перебування у місцях компактного проживання ВПО та житлі, наданому знайомими, родичами, друзями. Більшості опитаних жінок та дівчат нинішній матеріальний стан дозволяє лише купувати речі першої необхідності. Більшість ВПО вказали, що основним джерелом засобів існування на момент опитування є адресна допомога переселенцям. При цьому половина опитаних були працевлаштовані до 24 лютого 2022 року, проте на момент опитування не працювали, здебільшого через родинні обов'язки. Виявлено, що більшість респонденток потребують психологічної допомоги або вагаються з цього питання. Найбільш актуальними та пріоритетними на сьогодні день потребами респондентки назвали житлові потреби, рівень доходів і трудову діяльність, соціальну допомогу та послуги.

Встановлено потребу інтенсифікувати імплементацію державних документів з гендерної рівності на рівні регіону. Подальші дослідження будуть присвячені аналізу стану виконання Національного плану дій з виконання рекомендацій Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок.

Ключові слова: маркетингові дослідження, гендерна рівність, потреба, некомерційний маркетинг.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.076

Отримано 13.01.2023

UDC 339.138

MARKETING RESEARCH OF FEMALE INTERNALLY DISPLACED PERSONS' NEEDS

Tetiana Borysova; Yuliia Protsyshyn

West Ukrainian National University; Ternopil, Ukraine

Summary. The article presents the results of the research conducted by the author in the course of the project «Women leaders of Ternopil – for vulnerable persons resettled as a result of the war», which was

initiated by the public organization TMJK «Revival of the Nation» with the financial support of «Vital Voices Global Partnership».

It was found that the majority of IDPs are young women under the age of 44 who came mainly from Donetsk and Kharkiv regions after the 24 February 2022 and got temporary housing in the villages of Ternopil region. The vast majority of IDPs are in need of many basic necessities, with almost half of the women and girls interviewed having personal or family members' health-related needs. It was established that the majority of respondents have the status of an IDP, received after 24.02.2022, and have applied to local social protection authorities for issues of receiving social assistance (with the exception of pensions), and among the respondents there was a predominance of women who have 1–2 children under 18 years of age, no have family members in need of care. Regarding housing needs, the majority of respondents stayed in the Ternopil region in order to receive temporary shelter until returning home when it is safe. This is mostly a free stay in places of compact residence of IDPs and housing provided by acquaintances, relatives, and friends. For most of the women and girls interviewed, their current financial situation allows them to buy only basic necessities. The majority of IDPs indicated that the main source of livelihood at the time of the survey is targeted assistance to displaced persons. At the same time, half of the respondents were employed until war beginning but were not working at the time of the survey, mostly due to family responsibilities. It was found that the majority of respondents need psychological help or are hesitant about this issue, while the respondents named housing needs, income level and labor activity, social assistance and services as the most urgent and priority needs for nowadays.

The need to intensify the implementation of state documents on gender equality at the regional level has been established. Further research will be devoted to the analysis of the state of implementation of the National Action Plan for the implementation of the recommendations of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women.

Key words: marketing research, gender equality, need, non-profit marketing.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.076

Received 13.01.2023

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року створило потужні економічні та соціальні виклики й змінило звичні механізми в суспільстві та економіці, наклавши відбиток і на гендерну політику. Внаслідок військової агресії росії мільйони українців вимушено покинули свої оселі у пошуках безпечнішого місця проживання. При цьому, на жаль, актуалізувалися питання гендерної нерівності, гендерно зумовленого насильства, які частково висвітлюються у працях [1, 2, 3]. Дослідити актуальні потреби внутрішньо переміщених жінок та дівчат у регіонах (на прикладі Тернопільської області) стало завданням дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Аналіз наукових джерел виявив, що дослідження питань гендерної рівності в Україні та формування гендерної політики на всіх рівнях влади є актуальними й розкриті в наукових працях вітчизняних науковців Л. Наливайко, І. Грицай, С. Айвазова, Л. Смоляр, М. Рубчак, А. Підгорного, Т. Тюхтій, І. Єфремова та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Не зважаючи на вагомий внесок науковців і практиків, ступінь розробленості перелічених наукових дискурсів різний. Питанням виявлення соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та формування гендерної політики на всіх рівнях влади приділено найбільше уваги, а ось питання сучасного стану потреб ВПО в розрізі всіх інших аспектів, у тому числі гендерного, на рівні регіону досліджене недостатньо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи було виявлення потреб споживачів некомерційного ринку (жінок та дівчат – внутрішньо переміщених осіб) станом на кінець 2022 року в Тернопільській області та вироблення рекомендацій за результатами дослідження. Використано такі методи: аналіз вторинної інформації; опитування за допомогою анкети; спостереження (аналіз інформації, розміщеної на веб-сайтах та офіційних сторінках у соціальних мережах досліджуваних

суб'єктів); статистичний метод; метод компаративного аналізу; синтез; узагальнення; групування. Використано дані, отримані авторами у ході виконання проєкту «Жінки-лідери Тернополя – для незахищених осіб, переселених внаслідок війни», котрий ініційовано громадською організацією «ТМЖК «Відродження нації», що реалізовується за фінансової підтримки «Vital Voices Global Partnership».

Викладення основного матеріалу. Опитування ініційовано громадською організацією «ТМЖК «Відродження нації» та проводилося автором у рамках упровадження проєкту «Жінки-лідери Тернополя – для незахищених осіб, переселених внаслідок війни» за підтримки «Vital Voices Global Partnership». З метою отримання достатнього обсягу інформації, яка б охарактеризувала ситуацію в Тернопільській області щодо потреб жінок та дівчат з числа внутрішньо переміщених осіб в Україні у зв'язку з російським вторгненням, у 2022 році за допомогою анкет було опитано дівчат і жінок – внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з метою визначення їхніх потреб. Жінки та дівчата проживають у місцях компактного проживання внутрішньо переміщених осіб у таких територіальних громадах (ТГ): Теребовлянська ТГ, Великоберезовицька ТГ, Збараська ТГ, Чортківська ТГ, Тернопільська ТГ. Усього опитано 162 жінки та дівчини з числа ВПО.

Анкета містила 46 запитань, котрі стосувалися різних аспектів потреб респонденток: загально-демографічний блок запитань, загальна інформація, склад родини, проживання і житлові потреби, матеріальний стан і зайнятість, психологічна допомога та реабілітація. Отримано 162 заповнені анкети. Усі дані про респонденток опрацьовувались та представлені в узагальненому вигляді й відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Опитування відбулося з дотриманням принципу добровільної згоди та зі збереженням конфіденційності. Варто зазначити, що були респондентки, які залишали деякі запитання без відповідей, тому в окремих результатах замість 162 відповідей була менша кількість. Відповідно до змісту отриманих відповідей на анкету, вдалось встановити дані, щодо таких питань.

Розподіл респонденток **за віком** наступний: 30–44 років – 37% (60 осіб), 18–29 років – 28,4% (46 осіб), 45–59 років – 19,8% (32 особи), 60+ років – 14,8% (24 особи). Розподіл респонденток **за типом населеного пункту** в області, в якому вони проживають на момент опитування, наступний: село – 51,3% (79 осіб), місто – 44,2% (68 осіб), селище міського типу – 4,5% (7 осіб).

Опитані **переїхали** в Тернопільську область із різних **областей України**, серед яких такі: Донецька область – 29,8% (48 осіб), Харківська область – 24,8% (40 осіб), м. Київ – 13% (21 особа), Миколаївська область – 7,5% (12 осіб), Херсонська область – 5,6% (9 осіб), Луганська область – 5% (8 осіб), Київська область – 3,1% (5 осіб), Сумська область – 3,1% (5 осіб), Запорізька область – 2,5% (4 особи), Дніпропетровська область – 1,9% (3 особи), Житомирська область – 1,9% (3 особи), Одеська область – 1,2% (2 особи), Чернігівська область – 0,6% (1 особа). Більшість респонденток (96,9%) **залишили своє основне місце проживання** 24 лютого 2022 року або пізніше; лише 3,1% (5 опитаних) зазначили, що переїхали до 24-го лютого 2022 року.

На запитання стосовно наявності **потреби у речах першої необхідності** 83,2% опитаних відповіли «Так», 16,8% відповіли «Ні». Деталізація потреб ВПО **у речах першої необхідності** виглядає наступним чином: продукти – 82,4% (112 осіб), одяг – 66,9% (91 особа), взуття – 61,8% (84 особи), посуд – 33,8% (44 особи), засоби гігієни – 82,4% (112 осіб), постільна білизна – 52,2% (71 особа), натільна білизна – 39% (53 особи), носки – 34,6% (47 осіб), ковдра – 29,4% (40 осіб), матрац – 36,8% (50 осіб), інше – 14,9% (21 особа). Респондентки вказували одночасно декілька потреб. Серед іншого вказували потребу у таких речах, як тонометр, кварцова лампа, небулайзер, дитяча коляска, праска, дитячі розвиваючі іграшки, посуд керамічний для дитини, ліки, телевізор, ноутбук,

глюкометр-тест смужки, окуляри, ліжко для дитини, електрочайник, холодильник, фен, світильник, електричний інвалідний візок, вітаміни, дитяче харчування.

На запитання стосовно наявності в **ВПО чи членів їхньої родини потреб, пов'язаних зі станом здоров'я**, 51,2% опитаних відповіли «Так», 48,8% відповіли «Ні». Деталізація **потреб опитаних чи членів їхньої родини, пов'язаних зі станом здоров'я**, виглядає наступним чином: медикаменти – 78,3% (65 осіб), консультація лікаря – 42,2% (35 осіб), обстеження (МРТ, КТ, УЗД тощо) – 37,3% (31 особа), аналізи – 28,9% (24 особи), догляд – 4,8% (4 особи), інше – 8,4% (7 осіб). Респондентки вказували одразу кілька потреб. Серед іншого вказано потребу в таких медичних послугах та товарах, як гастроскопія, психологічна допомога, операція, знеболююче.

На запитання стосовно наявності у них **потреби в соціальній підтримці** 48,4% опитаних відповіли «Так», 51,6% відповіли «Ні». Деталізація **потреб опитаних у соціальній підтримці** виглядає наступним чином: потрібна допомога з отримання виплат – 74% (54 особи), допомога з пошуком житла – 39,7% (29 осіб), проїзд до іншого міста – 16,4% (12 осіб), допомога з реєстрацією – 2,7% (2 особи), інше – 2,8% (2 особи). Серед іншого респондентки вказували потребу у таких видах соціальної підтримки, як пошук гуманітарної допомоги.

На запитання стосовно **потреби в інформаційній підтримці** відповіді респонденток розподілилися таким чином: цікавить інформація про виплати – 65,3% (66 осіб), цікавить інформація про житло – 39,6% (40 осіб), потрібна інформація про роботу – 45,5% (46 осіб), інше – 1 особа.

На запитання стосовно наявності у них **потреби у правовій допомозі** 17,1% опитаних відповіли «Так», 82,9% відповіли «Ні». Деталізація **потреб опитаних у правовій допомозі** виглядає таким чином: виготовлення документів потребує 62,5% опитаних (15 осіб), відновлення документів – 33,3% (8 осіб), інше – 12,6% (3 особи). Серед іншого респондентки вказували потребу в таких видах правової допомоги, як заміна паспорта, виготовлення закордонного паспорта.

Стосовно **реєстрації опитаних** в управлінні праці та соціального захисту населення **як внутрішньо переміщених осіб** отримані такі відповіді: «Так, вже маю статус ВПО (отримала після 24.02.2022)» – 84,2% (133 респондентки), «Так, вже маю статус ВПО (отримала до 24.02.2022)» – 3,8% (6 респонденток), «Не маю, але планую зареєструватись» – 7% (11 респонденток), «Не планую ставати на облік» – 5,1% (8 респонденток).

На запитання **«Чи зверталися Ви або члени Вашої родини до місцевих органів соціального захисту з питань отримання соціальної допомоги (за винятком пенсії)?»** 64,1% опитаних відповіли «Так», 32,7% відповіли «Ні», 3% відповіли «Інше». Серед іншого респондентки вказували виплати від ООН.

Розподіл респонденток **за складом родини**, яка перебувала з ними на момент опитування, такий: діти до 18-ти років – 60% (96 осіб), батько – 15% (24 особи), мати – 30% (48 осіб), партнер/партнерка – 21,3% (34 особи), інші родичі – 38,1% (61 особа), приїхала сама – 7,5% (12 осіб). На запитання стосовно перебування з ними **членів родини, що потребують стороннього догляду**, 91,3% опитаних відповіли «Так», 8,7% відповіли «Ні». Розподіл респонденток **за кількістю дітей віком до 18 років**, які перебували з ними на момент опитування, такий: 1 дитина – 37,1% (56 осіб), не мали дітей до 18-ти років – 29,8% (45 осіб), 2 дітей – 27,2% (41 особа), 3 і більше дітей – 6% (9 осіб).

На запитання: **«Чи звертались Ви або члени Вашої родини за допомогою з влаштування дитини/дітей дошкільного віку до дитячого садку?»** отримано такі відповіді: «Ні, не маю дітей дошкільного віку» – 34,2% (50 осіб), «Ні, не зверталась, але планую» – 23,3% (34 особи), «Ні, не зверталась і не планую» – 17,8% (26 осіб), «Так,

зверталась і отримала допомогу» – 10,3% (15 осіб), «Ні, дитина/діти тимчасово не відвідують садок» – 11% (16 осіб), «Так, зверталась і не отримала допомогу» – 0% (0 осіб), «Інше» вказали 3,5% (5 осіб), а саме вказували, що не працює дитсадок у місці їхнього перебування. На запитання стосовно можливості опитаних з кимось **залишити дитину за потреби** 78,3% від усіх опитаних відповіли: «Так, маю близьких/друзів/няню», 19,8% відповіли: «Ні», 1,9% зазначили інший варіант.

Стосовно **мети перебування в локації**, де зупинилася ВПО, отримано такі відповіді: «Отримати тимчасовий притулок до повернення додому, коли буде безпечно» – 60,5% (98 осіб), «Отримати тимчасовий притулок до завершення війни» – 25,3% (41 особа), «Розпочати нове життя в цьому місці» – 8,6% (14 осіб), «Отримати тимчасовий притулок перед переїздом в іншу країну» – 3,7% (6 осіб), «Отримати тимчасовий притулок перед переїздом в інший населений пункт України» – 1,9% (3 особи). Аналіз відповідей про **тип житла**, де проживали ВПО на момент опитування, виявив, що у місцях компактного проживання ВПО проживали 23,7% (37 осіб), у родичів, друзів, знайомих 23,7% (37 осіб), у комунальному житлі 10,3% (16 осіб), у притулку 5,1% (8 осіб), орендували житло 8,3% (13 осіб), мали власне житло 0,6% (1 особа), в іншому житлі 28,9% (44 особи). Серед іншого вказували Дім милосердя, гуртожиток, амбулаторію, надане житло жителями села (приватний будинок).

На запитання стосовно **оплати за проживання** отримано такі відповіді: «Проживаю безкоштовно» 68,4% (108 осіб), «Оплачую лише комунальні послуги» 27,2% (43 особи), «Оплачую оренду житла» 2,5% (4 особи), «Оплачую оренду житла та комунальні послуги» 1,3% (2 особи), «Інше» 0,6% (1 особа). Тут вказано такий варіант, як допомога господарям по хазяйству.

На запитання стосовно **стану, в якому знаходиться житло ВПО в населеному пункті, звідки вони приїхали**, отримано такі відповіді: «Житло зруйновано частково, потребує ремонту» 30,6% (49 осіб), «Житло не зазнало пошкоджень» 30% (48 осіб), «Житло повністю зруйновано» 6,3% (10 осіб), «Мала орендоване житло» 4,4% (7 осіб), «Не відомо» 28,1% (45 осіб), «Інше» 0,6% (1 особа). На запитання: **«Якщо Ваше житло повністю чи частково зруйноване, чи подавали Ви заявку в Дії на відшкодування втраченого майна?»** 27,8% (25 осіб) опитаних відповіли позитивно, 48,9% (44 особи) заперечили, ще 23,3% (21 особа) зазначили, що їм не було відомо про таку можливість, але планують подати. Серед **інших житлових потреб**, не зазначених в анкеті перед цим, але з якими ВПО потребує допомоги, вказані покращення житлових умов; чайник, фен для волосся; житло за невелику плату; тістозмішувач, машина для обробки посуду; великі каструлі, тарілки, виделки, ложки, чашки, блендери, пароконвектомат; рушники, пледи.

На запитання **«Що дозволяє Ваш поточний матеріальний стан на сьогодні?»** були отримані такі відповіді: «Купувати речі першої необхідності (їжа, засоби гігієни, медикаменти)» 61,9% (96 осіб), «Купувати одяг/взуття» 12,9% (20 осіб), «Оплачувати комунальні послуги (за потреби)» 21,3% (33 особи), «Орендувати житло (за потреби)» 3,2% (5 осіб), «Започаткувати власну справу (за бажанням)» 0%, «Сплачувати кредит/іпотеку» 1,9% (3 особи), «Нічого з вище наведеного» 29% (45 осіб), «Інше» 1,2% (2 особи). Тут вказували, що лише частково купувати речі першої необхідності. Стосовно **основних джерел засобів існування на момент опитування** респондентки відповіли, що це адресна допомога переселенцям (57,6% опитаних), заробітна плата (29% респонденток), пенсія (18,4% опитаних), інші джерела соціальних виплат (17,7% опитаних), попередні збереження, відсотки від вкладів (7% опитаних), благодійність та недержавна допомога (6,3% опитаних), стипендія (5,7% опитаних), дохід від здавання в оренду житла (0,6% опитаних), інше (9,6% опитаних). Тут вказували виплати на дітей, допомога від ООН, допомога по безробіттю, допомога родичів, зарплата партнера.

На запитання «**Чи були Ви працевлаштовані до 24 лютого 2022 року?**» відповіді розподілилися таким чином: мали роботу 52,2% (84 особи), перебували на пенсії 14,9% (24 особи), не мали роботи 13% (21 особа), навчалися 6,8% (11 осіб), знаходилась у пошуку роботи 5% (8 осіб), інше вказали 8,1% респонденток, а саме – декретну відпустку. Стан з **працевлаштуванням** респонденток на момент опитування такий: не працюють 60,3% (94 особи), знаходяться у пошуку нової роботи 10,9% (17 осіб), працюють у звичному режимі, віддалено 10,9% (17 осіб), працюють частково, віддалено 7,7% (12 осіб), працюють на новій роботі 3,2% (5 осіб), інше вказали 7% опитаних, а саме – декретну відпустку. Серед **причин безробіття** респондентки вказали такі: «Родинні обов'язки, необхідність догляду за дітьми, хворими чи літніми членами родини» 23,9% (26 осіб), «Не розірвано попередні трудові відносини» 17,4% (19 осіб), «Немає підходящої роботи» 17,4% (19 осіб), «Пенсія (за віком чи вислугою)» 17,4% (19 осіб), «Сподіваюсь повернутися до попереднього місця проживання та роботи» 12,8% (14 осіб), «Не знаю, як і де шукати роботу» 9,2% (10 осіб), «Власна хвороба травма чи інвалідність» 9,2% (10 осіб), «Не маю відповідних трудових документів (трудової книжки, дипломів про освіту тощо)» 7,3% (8 осіб), «Щойно приїхала і не мала часу на пошуки» 2,8% (3 особи), «Інше» – 9,2% (10 осіб), серед яких вказали вагітність, незручне транспортне сполучення до місця праці, відсутність вакансій у центрі зайнятості, навчання, вступ до закладу вищої освіти, декретна відпустка.

На запитання: «**Чи достатньо у Вас навичок для працевлаштування**» 23% респондентів (31 особа) зазначили, що мають достатньо навичок; 17% (23 особи) сказали, що скоріше так, аніж ні; 15,6% (21 особа) зазначили, що скоріше ні, аніж так; не мають навичок 29,6% (40 осіб), важко було відповісти 5,9% (8 осіб), вже працюють 8,9% (12 осіб). Стосовно **потреби у нових професійних навичках** 20,3% респонденток (28 осіб) вказали, що мають однозначно таку потребу; 22,5% (31 особа) зазначили, що скоріше так, аніж ні; 10,1% (14 осіб) відзначили, що скоріше ні, аніж так; 33,3% (46 осіб) не мають такої потреби, важко було відповісти 13,8% (19 осіб). Респондентки, які відчувають потребу у **нових професійних навичках**, вказували бажання набути таких умінь, як відкрити і вести власний бізнес; працювати в Інтернеті; вивчити мову (українську, англійську); вміти робити професійно манікюр, педикюр; працювати в сфері краси; серед навичок вказували гнучкість, мобільність, швидкість прийняття рішень при створенні планів/проектів, комп'ютерна і фінансова грамотність; вміти працювати у сфері ІТ; пройти курси перукаря, візажиста; вміти відкрити власний дитячий садок; опанувати SMM та продажі в Інтернеті; пройти тренінги з особистісного зростання; набути навичок роботи з касовим апаратом; пройти курси продавців, кухарів; навчитися працювати в соцмережах. Стосовно **готовності респонденток зайнятися індивідуальною трудовою діяльністю (власний бізнес, самозайнятість)** ствердно відповіли 63,6%, не мають такої готовності 36,4% опитаних ВПО. На запитання стосовно **готовності тимчасово працевлаштуватися в приймаючій громаді** ствердно відповіли 52,5% (74 особи), не готові 47,5% (67 осіб).

Стосовно **потреби у психологічній підтримці або консультації спеціалістів у зв'язку з труднощами, пережитими внаслідок військових дій**, 7,9% (12 осіб) вказали, що мають однозначно таку потребу і вже отримують психологічну допомогу; 35,5% (54 особи) зазначили, що мають потребу, проте психологічної допомоги ще не отримують; 41,4% (63 особи) відзначили, що не відчувають потреби в психологічній допомозі; важко було відповісти 15,1% (23 особам). **Причини**, які змотивували респонденток **шукати психологічної допомоги**, є наступними: «У зв'язку з тим, що довелося залишити дім і переїхати на нове місце» – 69,7% респонденток (46 осіб), «Через те, що довелося зіткнутися з насильством або з його реальною загрозою відносно Вас або Ваших близьких» – 21,2% респонденток (14 осіб), «Через упередженість та неприйняття вас на

новому місці, ізолюваність від громади» – 0%, «Важко відповісти» – 7,6% респонденток (5 осіб), «Інше» – 1,5% респонденток (1 особа, яка втратила чоловіка).

На запитання: **«Чи Ваша дитина змінила поведінку?»** всі опитані вказали хоча б одну зміну. Респондентки відзначали присутність у їхніх дітей таких ознак зміни поведінки, як надмірна реакція на голосні звуки – 40,3% респонденток (27 осіб), неспокійний сон – 32,8% респонденток (22 особи), поява дратівливості – 26,9% респонденток (18 осіб), не хоче займатися тим, що раніше приносило задоволення – 26,9% респонденток (18 осіб), важко концентрується на навчанні – 20,9% респонденток (14 осіб), часто плаче – 17,9% респонденток (12 осіб), надмірно активна – 16,4% респонденток (11 осіб), має гірший настрій, проявляє до всього негатив – 11,9% респонденток (8 осіб), стала пасивнішою – 10,4% респонденток (7 осіб), стала замкненою 6% (4 респондентки), стала агресивною – 6% респонденток (4 особи), має соматичні прояви (хворіє) – 4,5% респонденток (3 особи). Стосовно **потреби у психологічній підтримці для дітей респонденток**, то 22,3% (29 осіб) вказали, що мають однозначно таку потребу; 47,7% (62 особи) зазначили, що немає такої потреби; 16,9% (22 особи) відзначили, що не мають дітей; важко було відповісти для 13,1% (17 осіб).

На запитання: **«Чи зазнавали Ви насильства, пов'язаного з військовими діями»**, зокрема з боку російських військових, з боку сторонніх осіб або з боку членів родини респонденток з початку військових дій, отримано такі відповіді: насильство з боку російських військових – 17,3% (26 осіб), насильство зі сторони сторонніх осіб – 6,7% (10 осіб), насильство з боку членів родини респонденток з початку військових дій – 7,3% (11 осіб). Разом з тим варто зауважити, що респондентки, які вказали в анкеті свій номер телефону або пошту, значно рідше позитивно відповідали на це запитання. Вважаємо, що страх бути ідентифікованою може бути причиною того, що респондентки не завжди достовірно відповідали на запитання стосовно зазаного ними насильства. На запитання: **«Чи зазнавали Ви домашнього насильства до війни?»** ствердно відповіли 36,4% (52 особи), заперечили 63,6% (91 особа). Разом з тим респондентки, які вказали в анкеті свій номер телефону або пошту, значно рідше позитивно відповідали на це запитання. Серед осіб, які не вказали контактні дані, було 71,4% позитивних відповідей, а серед осіб, які вказали контактний телефон, зазнавали домашнього насильства 28,6% з тих, котрі відповіли на це запитання. Вважаємо, що страх бути ідентифікованою може бути причиною того, що респондентки не завжди достовірно відповідали на запитання стосовно домашнього насильства, якого вони зазнавали. У розрізі **видів домашнього насильства**, зазаного респондентками, отримано такі відповіді: психологічне насильство вказали 36,4% (16 осіб), зазнали економічного (фінансового) насильства 27,3% (12 осіб), фізичного – 27,3% (12 осіб), сексуального – 9,1% (4 особи). На запитання: **«Чи зазнавали Ви насильство, пов'язане з ознакою статі?»**, 27,3% (39 осіб) відповіли «Так», 72,7% (104 особи) – «Ні».

На запитання: **«Які три з визначених потреб Ви вважаєте найбільш актуальними та пріоритетними на сьогодні?»** були вказані такі потреби: «Житлові потреби» – для 66% респонденток (101 особи), «Рівень доходів та трудова діяльність» – 62,7% вказали респонденток (96 осіб), «Соціальна допомога та послуги» – 47,1% респонденток (72 особи), «Медична допомога» – 41,8% респонденток (64 особи), «Освіта та навчання для дитини/дітей» – 25,5% респонденток (39 осіб), «Психологічна допомога» – 20,3% респонденток (31 особа), «Самоосвіта» – 12,4% респонденток (19 осіб), «Реабілітаційні послуги» – 7,2% респонденток (11 осіб), «Правова допомога та відновлення документів» – 5,9% респонденток (9 осіб).

Висновки. У ході маркетингового дослідження в Тернопільській області потреб жінок та дівчат з числа внутрішньо переміщених осіб в Україні у зв'язку з російським вторгненням у 2022 році виявлено що:

1. Більшість ВПО – молоді жінки віком до 44 років, які приїхали переважно із Донецької та Харківської областей 24 лютого 2022 року або пізніше і яким вдалось отримати тимчасове житло у селах Тернопільської області.

2. Переважна більшість ВПО мають потребу в багатьох речах першої необхідності, серед яких найчастіше вказували продукти харчування, засоби гігієни, одяг і взуття, постільну і натільну білизну, шкарпетки, матраци. Багато вказували додаткові потреби, серед яких здебільшого були медичні прилади та предмети побуту.

3. Майже половина опитаних жінок та дівчат мають особисті потреби чи потреби членів їхньої родини, пов'язані зі станом здоров'я, переважна більшість вказали, що це медикаменти, майже половина опитаних вказали потребу отримати консультацію лікаря, третина – пройти обстеження або здати аналізи. Половина опитаних мають потребу в соціальній підтримці, більшість вказали потребу допомогти з отриманням виплат, третина потребують допомоги з пошуком житла, також більшість цікавить інформація про ці виплати. Більше третини ВПО цікавить інформація про житло, а також майже половину опитаних цікавила інформація про роботу. Більшість опитаних не мають потреби у правовій допомозі.

4. Більшість опитаних мають статус ВПО, отриманий після 24.02.2022, і зверталися до місцевих органів соціального захисту з питань отримання соціальної допомоги (за винятком пенсії).

5. Серед опитаних переважали жінки, які мають 1–2 дитини до 18 років, не мають членів родини, що потребують стороннього догляду. Разом з тим частка жінок, які мають потребу влаштувати дитину/дітей дошкільного віку до дитячого садку, вкрай незначна, оскільки переважна більшість з них має можливість залишити дитину/дітей з родичами чи знайомими.

6. Стосовно житлових потреб, то більшість опитаних зупинилася в Тернопільській області, щоб отримати тимчасовий притулок до повернення додому, коли буде безпечно. Це, переважно, безкоштовне перебування у місцях компактного проживання ВПО та житлі, наданому знайомими, родичами, друзями. Власне житло у третини опитаних було зруйновано частково й потребувало ремонту, в третини – не було зруйноване на момент опитування. При цьому половина ВПО, в яких повністю чи частково зруйноване житло, не подавали заявку в додатку «Дія» на відшкодування втраченого майна.

7. Більшості опитаних жінок та дівчат нинішній матеріальний стан дозволяє лише купувати речі першої необхідності (їжу, засоби гігієни, медикаменти). Більшість ВПО вказали, що основним джерелом засобів існування на момент опитування є адресна допомога переселенцям. При цьому половина опитаних були працевлаштовані до 24 лютого 2022 року, проте на момент опитування не працювали, здебільшого через родинні обов'язки, необхідність догляду за дітьми, хворими чи літніми членами родини, не розірваними попередніми трудовими відносинами або через відсутність підходящої роботи.

8. Більшість респонденток потребують психологічної допомоги або вагаються з цього питання. Це пояснюють тим, що довелося залишити дім і переїхати на нове місце, а також частина опитаних серед причин вказала насильство або його реальну загрозу відносно них або їхніх близьких. Усі респондентки відзначили негативні зміни у поведінці дитини/дітей, половина з тих, хто має дітей, вказали на потребу в психологічній допомозі дітям або вагались з цього питання.

9. Найбільш актуальними та пріоритетними на сьогодні потребами респондентки назвали житлові потреби, рівень доходів та трудову діяльність, соціальну допомогу та послуги.

З метою посилення впровадження національних документів стосовно гендерної політики на місцевому рівні подальші дослідження будуть присвячені дослідженню стану виконання органами місцевої влади Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок у 2018–2021 роках.

Conclusions. The conducted research allows doing the followings conclusions:

1. The vast majority of IDPs are young women under the age of 44 who arrived mainly from Donetsk and Kharkiv regions on or after February 24, 2022 and who managed to find temporary housing in the villages of Ternopil region.

2. The vast majority of IDPs are in need of basic necessities, among which products, hygiene products, clothes and shoes, bedding and underwear, socks, mattresses were most often indicated. Many indicated additional needs, which mostly included medical equipment and household items.

3. Almost half of the interviewed women and girls have personal needs or needs of their family members related to health, the vast majority indicated that these are medications; almost half of the interviewed indicated the need to receive a doctor's consultation, a third – to undergo an examination or pass tests. Half of the interviewees need social support, the majority indicated the need for help with receiving benefits, a third need help with finding housing, and the majority are also interested in information about these benefits. More than a third of IDPs are interested in information about housing, and almost half of the respondents were interested in information about work. The majority of respondents do not need legal assistance.

4. Most of the interviewees have the status of an IDP, received after 24.02.2022, and applied to local social protection authorities for issues of receiving social assistance.

5. Most of the respondents were women who have 1–2 children up to 18 years of age. They do not have family members who need outside care. At the same time, the share of women who need to send a child/children of preschool age to kindergarten is extremely small, since the vast majority of them have the opportunity to leave the child/children with relatives.

6. Regarding housing needs, the majority stayed in Ternopil region to receive temporary asylum until returning home when it is safe. This is mostly a free stay in places of compact residence of IDPs and housing provided by acquaintances, relatives, and friends. A third of the respondents had their own home partially destroyed and needed repair, while a third had no damage at the time of the survey. A half of the IDPs whose housing was completely or partially destroyed did not submit an application «Diya» for compensation of lost property.

7. Current financial situation allows for the most of the interviewed women and girls' to buy only basic necessities (food, hygiene products, and medicines). The majority of IDPs indicated that the main source of livelihood at the time of the survey is targeted assistance to displaced persons. At the same time, half of the respondents were employed until February 24, 2022, but were not working at the time of the survey, mostly due to family responsibilities, the need to care for children, sick or elderly family members, previous employment relationships that were not terminated, or due to the lack of suitable work.

8. Most respondents need psychological help or are hesitant about this issue due to the fact that they had to leave their home and move to a new place, and some of the respondents indicated violence or its real threat to them or their loved ones among the reasons. Almost all respondents noted negative changes in the behavior of the child/children, half of those who have children indicated the need for psychological help for children or were hesitant about this issue.

9. The respondents named housing needs, income level and labor activity, social assistance and services as the most urgent and priority needs for today.

The need to intensify the implementation of state documents on gender equality at the regional level has been established. Further research will be devoted to the analysis of the state of implementation of the National Action Plan for the implementation of the recommendations of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women.

Список використаних джерел

1. Khrystova G., & Uvarova O. (2022). Gender Component of Internal Displacement in Ukraine: A Case of Business (In)Capability to Localize Human Rights Impact Assessment. *Business and Human Rights Journal*. 7 (3). P. 500–507. DOI: <https://doi.org/10.1017/bhj.2021.52>
2. Uvarova Olena, Yassenovska Maria. The gender dimension of internal displacement in Ukraine: local policies, business practices and legal instruments of protection. 2020. 30 p. URL: [https://publicalternative.com.ua/wp-content/files/The%20gender%20dimension_net_en%20\(1\).pdf](https://publicalternative.com.ua/wp-content/files/The%20gender%20dimension_net_en%20(1).pdf) (Last accessed: 12.01.2023)
3. Ukraine: Situation Report. 2022. URL: <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/> (Last accessed: 12.01.2023)

References

1. Khrystova G., & Uvarova O. (2022). Gender Component of Internal Displacement in Ukraine: A Case of Business (In)Capability to Localize Human Rights Impact Assessment. *Business and Human Rights Journal*. 7 (3). P. 500–507. DOI: <https://doi.org/10.1017/bhj.2021.52>
2. Uvarova Olena, Yassenovska Maria. The gender dimension of internal displacement in Ukraine: local policies, business practices and legal instruments of protection. 2020. 30 p. URL: [https://publicalternative.com.ua/wp-content/files/The%20gender%20dimension_net_en%20\(1\).pdf](https://publicalternative.com.ua/wp-content/files/The%20gender%20dimension_net_en%20(1).pdf) (Last accessed: 12.01.2023)
3. Ukraine: Situation Report. 2022. URL: <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/> (Last accessed: 12.01.2023)